

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ В ЧЕРКАСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ АКАДЕМІЇ

Степанова Г. М., Білик Л. В.

ВСТУП

Фахівці з реабілітації допомагають пацієнтам / клієнтам жити здоровим і активним життям: фізичні терапевти – досягати і підтримувати максимально можливих рухів тіла, а ерготерпевти – відновлювати навички для участі в повсякденному житті¹. У списку «найкращих професій» (з погляду наявності вакансій) за версією «U.S. News & World Report», станом на 2023 рік фізичний терапевт посідає шосте місце².

«Фізичні терапевти є експертами з рухів, які покращують якість життя за допомогою призначених фізичних вправ, практичного догляду та навчання пацієнтів, – твердить Американська асоціація фізичної терапії. – Фізіотерапевти діагностують і лікують людей будь-якого віку, від новонароджених до тих, чие життя закінчується. Багато пацієнтів мають травми, інвалідність або інші проблеми зі здоров'ям, що потребують втручання. Але фізичні терапевти також піклуються про людей, які просто хочуть стати здоровішими та запобігти майбутнім проблемам»³.

Суттєві зміни в галузі «Охорона здоров'я» та в системі вищої освіти України, пов'язані з пандемією COVID-19, широкомасштабною російською агресією вимагають розв'язання багатьох питань, зокрема в реабілітаційній сфері. Перехід фізичної реабілітації з галузі знань 0101 «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини» до галузі знань 22 «Охорона здоров'я» показав новий напрям підготовки майбутніх фахівців реабілітаційної сфери в Україні, а саме посилив медичний аспект підготовки цих спеціалістів⁴.

¹ What are the Differences Between Occupational and Physical Therapy? East Carolina Rehab and Wellness. URL: <https://ecrehabandwellness.com/articles/occupational-physical-therapy-differences> (дата звернення 22.04.2023).

² 100 Best Jobs. U.S. News & World Report. URL: <https://money.usnews.com/careers/best-jobs/rankings/the-100-best-jobs> (дата звернення 22.04.2023).

³ Becoming a PT. APTA: American Physical Therapy Association. URL: <https://www.apta.org/your-career/careers-in-physical-therapy/becoming-a-pt> (дата звернення: 23.04.2023).

⁴ Чепурна Н. О. Політико-управлінські аспекти професійної підготовки фізичних терапевтів в Україні. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 84. Т. 2.. С. 110.

Нормативна база надання послуг у сфері реабілітації перебуває в стадії активної розробки. Так, у 2020 році було ухвалено Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я»⁵. На виконання цього закону в 2022 році МОЗ України видало наказ «Про затвердження Порядку організації надання реабілітаційної допомоги на реабілітаційних маршрутах»⁶.

Врегулювання нормативно-правової бази сприяє запровадженню в багатьох закладах вищої освіти України підготовки фахівців з реабілітації (фізичних терапевтів, ерготерапевтів) відповідно до світових стандартів⁷. У 2018 році наказом МОН України було затверджено стандарт вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти⁸. У 2022 році спеціальність 227 отримала нову назву: «Терапія та реабілітація»⁹.

⁵ Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: Закон України за станом на 15 грудн. 2021 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (дата звернення 22.04.2023).

⁶ Про затвердження Порядку організації надання реабілітаційної допомоги на реабілітаційних маршрутах: Наказ МОЗ України від 16.11.2022 № 2083. / Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1516-22#Text> (дата звернення 22.04.2023).

⁷ Базильчук О. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів: теоретично-методичний аспект: монографія. Хмельницький: ПП Монускрипт, 2018. 534 с.; Беспалова, О. О., Арешина Ю. Б., Лянна О. В. Професійна підготовка фахівців з фізичної терапії та ерготерапії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал*. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. № 2 (96). С. 3–12. DOI: 10.24139/2312-5993/2020.02/003-012; Hordichuk S. V., Makhnovska I. R., Krukovska I. M., Kovalenko V. O. Structure and content of the Educational and professional program of training specialists in Physical therapy and Occupational therapy (On the example of Zhytomyr Medical Institute). *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 1 (108). P. 79–87. DOI 10.35433/pedagogy.1(108).2022; Коробченко А. А., Пюрко В. Є. Види готовності фахівців з фізичної терапії та ерготерапії до використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності. *Науковий журнал Хортицької національної академії*. 2020. Вип. 2 (3). С. 98–109. DOI:10.51706/2707-3076-2022-8-4.

⁸ Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: Наказ МОН України від 19.12.2018 № 1419. / Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2022/Standarty_Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzeni.Standarty/01/31/227-Fiz.terap.erhoterap-bak.31.01.22.pdf (дата звернення 22.04.2023).

⁹ Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова КМУ від 16.12.2022 № 1392. / Кабінет міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2022-%D0%BF#n2> (дата звернення 22.04.2023).

Затребуваність фахівців з реабілітації, попит на ринку праці спонукають заклади вищої (переважно медичної) освіти України запроваджувати в себе навчання таких спеціалістів. Тож досвід тих медичних університетів і академій, які вже пройшли цей шлях, може принести користь для інших. В цьому розділі монографії буде розглянуто, як спеціальність 227 було запроваджено на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти в Черкаській медичній академії, де відповідна освітня програма в 2023 році успішно пройшла акредитацію.

1. Розроблення та впровадження освітньої програми «Фізична терапія, ерготерапія»

Необхідність запровадження освітньої діяльності за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія» виникла після вивчення ринку праці та потреб галузі охорони здоров'я Черкаської області.

19 грудня 2019 р. навчальний заклад отримав ліцензію МОН України № 1015-л на підготовку фахівців за першим (бакалаврським) рівнем освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія». 2020 р. було затверджено відповідну освітню програму, за якою розпочато підготовку фахівців. Оновлення програми проходило щорічно. Останній, 2022 року, варіант¹⁰, було розроблено робочою групою академії, він пройшов громадське обговорення. З урахуванням пропозицій стейкхолдерів та рецензій зовнішніх рецензентів Вчена рада академії затвердила його 29 червня 2022 року.

Для здійснення освітньої діяльності з фаху 227 організовувалися навчання викладачів на базах провідних закладів охорони здоров'я, реабілітаційних центрів Черкас та області: КНП «Черкаська міська реабілітаційно-оздоровча поліклініка «Астра», КНП «Черкаська обласна лікарня Черкаської обласної ради» (реабілітаційне відділення), КНП «Третя Черкаська міська лікарня ШМД» Черкаської міської ради, КНП «Черкаська обласна дитяча лікарня» ЧОР, науково-педагогічні працівники Черкаської медичної академії проходили курси підвищення кваліфікації у Харківській медичній академії післядипломної освіти та інших закладах.

¹⁰ Освітня програма (освітньо-професійна програма) «Фізична терапія, ерготерапія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 (Фізична терапія, ерготерапія) галузі знань 22 «Охорона здоров'я», кваліфікація: бакалавр фізичної терапії, ерготерапії / Черкаська медична академія. Черкаси, 2022. URL: https://drive.google.com/file/d/1-jXPF3Edtl-qzy4_u0pmi35OUB2EeG06/view?usp=sharing (дата звернення 22.04.2023).

Цілі освітньої програми «Фізична терапія, ерготерапія» полягають у підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних вирішувати практичні проблеми, пов'язані з порушеннями функцій органів та систем із застосуванням методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук. Зокрема, ідеться про реабілітацію після кардіологічних операцій, опіків, протезування суглобів, що особливо актуально для Черкащини.

Особливості освітньої програми полягають у тому, що вона розроблена з урахуванням динаміки регіональних, державних та міжнародних аспектів сучасної реабілітаційної медицини, передбачає формування професійних компетентностей майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів шляхом поєднання теоретичної та практичної підготовки, враховуючи потреби галузі охорони здоров'я регіону та держави, в умовах складних викликів. Основні акценти освітньої програми спрямовані на підготовку фахівців в умовах трансформації системи охорони здоров'я для забезпечення потреб регіону. Освітня програма передбачає підготовку конкурентоспроможних фахівців на основі органічної єдності студентоцентрованого навчання, розвитку професійних навичок та креативності; велику кількість годин практичної підготовки, розвиток у здобувачів вищої освіти соціальних навичок; залучення фахівців практичної сфери, викладачів з відповідною фаховою підготовкою.

Такий підхід дозволить майбутнім бакалаврам фізичної терапії, ерготерапії адекватно враховувати не тільки реабілітаційні, а й соціальні потреби представників різних верств населення.

Щорічне оновлення освітньої програми здійснюється з урахуванням пропозицій усіх зацікавлених сторін. Гарант освітньої програми, викладачі кафедр, куратори груп, деканат факультету постійно проводять анкетування, опитування студентів у формі бесід з метою урахування інтересів студентів та пропозицій щодо організації освітнього процесу. З урахуванням вимог часу до процесу розробки, удосконалення та рецензування освітньої програми залучаються роботодавці. Враховуються результати опитування роботодавців щодо рівня їх задоволеності якістю підготовки випускників.

Відповідність та якість програмних результатів навчання реалізується через бенчмаркінг, взаємодію та обмін досвідом з академічною спільнотою: Дніпровським державним медичним університетом, Тернопільським національним медичним університетом ім. І.Я. Горбачевського, Національним університетом охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика, Чернівецьким фаховим медичним коледжем, Рівненською медичною академією та іншими закладами.

Здобувачі освіти та викладачі Черкаської медичної академії беруть активну участь у міжнародних, Всеукраїнських науково-практичних конференціях, конкурсах та олімпіадах, що дозволяє обмінюватись інформацією для оптимізації освітньої програми в майбутньому. Науково-практичні конференції, семінари, що відбуваються на базі Черкаської медичної академії, сприяють обміну досвідом із представниками академічної спільноти України та зарубіжжя.

При формулюванні цілей та програмних результатів навчання в рамках освітньої програми робоча група керувалася пропозиціями також інших стейкхолдерів, зокрема, державних установ, представників бізнесу, громадських ветеранських організацій.

Для реалізації розширення і удосконалення освітньої програми проводиться моніторинг сучасних підходів щодо надання послуг з фізичної терапії та ерготерапії. Налагоджені зв'язки з ТОВ Медичний центр «ОСНОВА МЕДІКАЛ ФІТНЕС», розширюється співпраця з Харківською медичною академією післядипломної освіти.

Для співвіднесення програмних результатів навчання та компетентностей, зазначених в освітній програмі, у процесі її розробки використовувалася матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми. Програмні результати навчання досягаються в межах освітніх компонент, зазначених в освітній програмі. Відповідність методів навчання й викладання результатам навчання за окремою освітньою компонентою та результатом навчання на освітній програмі обґрунтовується у робочих навчальних програмах дисциплін. Форма робочих навчальних програм передбачає узгодження результатів навчання за дисципліною з програмними компетентностями, результатами навчання, методами навчання й викладання. Процес створення матриць відповідностей програмних результатів та освітніх компонент пройшов на засіданні проєктної групи декілька ітерацій. Результатом цього стало конструктивне узгодження всіх елементів освітньої програми.

Компоненти програми складено таким чином, щоб у здобувача освіти була можливість оволодіти програмними результатами в повній мірі: бути готовим сприяти збереженню свого та громадського здоров'я шляхом проведення індивідуальних та групових бесід з пацієнтами та членами їхніх родин; досконало володіти українською мовою та спілкуватися і розуміти іноземну мову в професійному середовищі; застосовувати гаджети у професійній діяльності; проводити моніторинг вітчизняних та закордонних інформаційних джерел на наявність новітніх методів і технологій; впроваджувати в практичну діяльність теоретичні знання з медичних, біологічних, психофізіологічних напрямків фізичної терапії та ерготерапії; уміти надавати долікарську

допомогу при патологічних процесах та невідкладних станах; вибирати оптимальні методи та засоби для відновлення і збереження повноцінної життєдіяльності людини; застосовувати сучасну методологію для досліджень організму людини; володіти інформацією про порушення у клієнта/пацієнта у відповідності до Міжнародної класифікації функціонування; відповідати нормативно-правовим вимогам та нормам професійної етики; формувати індивідуальні програми для корекції, реабілітації та відновлення; обирати ефективні та оптимальні засоби і методи для позитивної динаміки процесу.

Відповідність методів навчання, викладання, оцінювання гарантують, що здобувачі досягнуть кінцевих практичних результатів навчання за освітніми компонентами, що обґрунтовується в робочих навчальних програмах дисциплін. Переважна кількість результатів навчання досягається в процесі практичної підготовки та аудиторних занять. Дослідження зацікавленості студентів предметами, що вивчаються, лежить в основі удосконалення, доповнення та розширення освітніх послуг академії.

2. Структура та зміст освітньої програми

Обсяг освітньої програми дорівнює 240 кредитів ЄКТС. Теоретичний зміст предметної області освітньої програми реалізується через інтегровану структуру програми. Інтеграція дозволяє забезпечити взаємозв'язок між загальними та фаховими дисциплінами, що важливо для формування у здобувачів мотивації та інтересу до вивчення базових дисциплін та є значущим для вирішення конкретних проблем пацієнта/клієнта. Інтегроване навчання допомагає майбутнім асистентам фізичних терапевтів, ерготерапевтів об'єднати факти, щоб отримати повну картину про клінічну ситуацію і розробити індивідуальну програму реабілітації. Основні компоненти в ОП представлені в логічній послідовності з їх інтеграцією по горизонталі та вертикалі.

Освітня програма має прикладну спрямованість за рахунок поєднання теоретичної та практичної підготовки здобувачів, що реалізована в залученні до роботи зі студентами фахівців-практиків галузі фізичної терапії, ерготерапії: керівництва навчальною практикою, проведення практичних занять дисциплін циклу професійної підготовки.

Студенти мають змогу формувати індивідуальну освітню траєкторію відповідно до норм Закону України «Про вищу освіту», який регламентує право вибору навчальних дисциплін в обсязі, що становить не менше 25% від загальної кількості кредитів ЄКТС. Це становить 60 кредитів, здобувачам освіти пропонується 31 вибіркова освітня компонента.

Студенти можуть обирати до вивчення ті вибіркові дисципліни, які, на їхню думку, сприяють поглибленню професійних знань та навичок і спрямовані на здобуття нових та відпрацювання вже наявних загальних та фахових компетентностей здобувачів. Щорічно доводиться до відома студентів та пропонується на вибір декілька дисциплін.

Підготовча робота до реалізації студентом права на вибір навчальних дисциплін розпочинається з ознайомлення здобувачів освіти з особливостями освітньої програми й структури навчальних планів у розрізі обов'язкових та вибіркових компонент. Здійснюється інформування здобувачів про порядок, строки та особливості реєстрації для вивчення дисциплін вільного вибору; залучення здобувачів освіти до здійснення ними самостійного вибору дисциплін вибіркової компоненти освітньої програми, із силабусами яких можна ознайомитися на сайті академії.

З метою формування й оновлення переліку дисциплін вільного вибору завідувачі кафедр подають у деканат та навчальний відділ перелік вибіркових дисциплін. Деканат, навчальний відділ разом із методичним кабінетом проводять аналіз забезпечення кафедр щодо можливості організації освітнього процесу при викладанні поданого переліку дисциплін; на підставі цього аналізу, заяв здобувачів освіти, подання декана вибіркові дисципліни включаються до робочих навчальних планів до початку навчального року; робочі навчальні плани подаються на затвердження Вченою радою академії.

Особлива роль відводиться самостійній, індивідуальній та дослідницькій роботі здобувачів, у т.ч. в рамках участі в наукових гуртках кафедр, неформальній освіті (науково-практичні конференції, вебіари, круглі столи, наукові гуртки). Студенти мають змогу навчатися за індивідуальним навчальним планом. Індивідуальний розвиток здобувача відбувається шляхом реалізації академічної мобільності.

Можливим є вільний вибір місця проходження практики за погодженням із деканатом на підставі укладених договорів (зокрема, в ТОВ «Медичний центр «ОСНОВА МЕДІКАЛ ФІТНЕС» на курорті «Буковель» та за кордоном), з урахуванням життєвих обставин студентів.

Навчальним планом освітньої програми передбачено відпрацювання практичних навичок на практичних заняттях та клінічних практиках.

Практична підготовка проводиться у навчальних кімнатах та Центрі симуляційного навчання академії, на клінічних базах закладів реабілітації міста, області та України, з якими укладено угоди. У подальшому отримані знання та вміння відпрацьовуються в реабілітаційних закладах.

Більшість знань та вмінь студенти отримують завдяки проходженню виробничих і переддипломних практик. Загальний обсяг практичної підготовки – 28 кредитів. До проведення практичних занять та клінічних практик залучаються спеціалісти практичної охорони здоров'я.

Соціальні навички студентів формують дисципліни як загальної, так і професійної підготовки. Компоненти освітньої програми формують лідерські риси, здібності до професійного вдосконалення, креативного мислення, навчають дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Дисципліни професійного спрямування, практична підготовка, клінічні практики, участь у наукових гуртках, виховних годинах навчають студентів вести професійні дискусії, обґрунтовувати свою точку зору, брати на себе відповідальність у критичних умовах, керувати часом тощо.

Soft skills здобуваються й під час залучення студентів до волонтерської діяльності: тренінгів волонтерського загону, опіки загону дітьми в гематологічному центрі Черкаського обласного онкологічного диспансеру та пацієнтами Центру паліативної допомоги онкодиспансеру; участі в щорічній акції до дня Святого Миколая в обласній та міській дитячих лікарнях, психоневрологічному диспансері, хоспісному центрі, обласному спеціалізованому Будинку дитини.

У період воєнного стану студенти академії надають допомогу внутрішньо переміщеним особам; беруть участь у роботі з сортування, обліку лікарських засобів, які надходять як гуманітарна допомога. Загалом, набуття студентами soft skills відбувається впродовж усього періоду навчання.

Відповідно до навчального плану Черкаської медичної академії, навчальний рік триває 40 тижнів, 60 кредитів ЄКТС (1 кредит = 30 академічним годинам). Загальне фактичне навантаження студентів за навчальним планом становить 7200 годин (240 кредитів ЄКТС). Із них аудиторних годин 3522, а самостійної роботи 3648 (48,9% : 51,1% відповідно).

Співвідношення між аудиторними заняттями та самостійною позааудиторною роботою студентів при вивченні дисциплін циклу «Загальної підготовки» становить 51,6% : 49,4%; дисциплін циклу «Професійної підготовки» – 53,7% : 46,3%. Тижневе навантаження на студента становить 1,5 кредиту ЄКТС. Тижневе аудиторне навантаження студента становить 25 год.

Навчальний час, відведений для самостійної позааудиторної роботи студентів, регламентується робочим навчальним планом. Для підвищення ефективності самостійного вивчення матеріалу використовуються

електронні навчальні ресурси освітньої платформи Moodle академії, наукова медична бібліотека, центр симуляційного навчання, які надають можливість доступу студентів до необхідної інформації.

3. Навчання і викладання за освітньою програмою

Навчання і викладання за освітньою програмою передбачає: переважно інтерактивний та проблемний характер лекцій із використанням мультимедійної техніки, онлайн-лекцій; практичних занять із застосуванням традиційних та інноваційних методів, зокрема ділової гри, практичного тренінгу. Заняття проводяться із використанням можливостей центру симуляційного навчання академії.

Забезпечення освітнього процесу доповнюється та розширюється угодами про спільну підготовку медичних спеціалістів на базах закладів охорони здоров'я Черкаської області.

Форми і методи навчання і викладання відповідають вимогам студентоцентрованого підходу. Право студентського самоврядування брати участь у розв'язанні питань удосконалення освітнього процесу, науково-дослідній роботі, призначення стипендій, організації дозвілля та оздоровлення, підтверджується відповідним Положенням. Студенти мають право брати участь у виборах ректора.

Студенти ознайомлені з критеріями оцінювання, мають можливість подавати апеляцію.

Студенти залучені до реалізації внутрішньої системи забезпечення якості освіти через анкетування, обговорення на зборах факультету. Цьому сприяє участь представників студентського самоврядування у засіданнях Вченої ради, зборах активу факультету, засіданнях Ради студентського самоврядування, роботі Науково-дослідного товариства студентів та молодих вчених. Для отримання зворотного зв'язку регулярно проводяться електронні анкетування.

Форми й методи навчання базуються на принципах самореалізації, свободи слова і творчості, стимулювання креативності, можливості висловлення власної думки, проведення самостійних наукових досліджень та оприлюднення їх результатів. Викладачі, які забезпечують реалізацію освітньої програми, користуються такими академічними свободами: свобода вибору й використання педагогічно обґрунтованих форм, методів і засобів навчання; свобода проведення власних наукових досліджень та поширення їх результатів; свобода вираження власної фахової думки під час обговорення зі здобувачами освіти. Викладач може обирати найдоцільніші методи навчання для якісного досягнення практичних результатів навчання.

Академічна свобода студентів забезпечується вільним вибором вибіркових дисциплін, участю у студентському самоврядуванні.

Здобувачі освіти є вільними у виборі тем індивідуальних завдань, напрямів наукових досліджень, академічної мобільності, виборі бази для проходження виробничої практики. Реалізуючи певні методи навчання в освітньому процесі, викладачі сприяють вільним висловлюванням здобувачем своєї точки зору, ставлення до певних процесів та явищ. При вивченні дисциплін використовується різноманіття методів та наукових концепцій, що сприяє формуванню у здобувача власних наукових поглядів.

Актуальна інформація для студентів щодо організації освітнього процесу розміщена на сайті закладу. Основну інформацію про кожну навчальну дисципліну (цілі, зміст та очікувані результати навчання, порядок та критерії оцінювання) містить силабус, що розміщений у вільному доступі на сайті академії. На сайті Черкаської медичної академії розміщено «Положення про критерії оцінювання», графіки навчального процесу, робочі навчальні плани.

На початку викладання навчальної дисципліни викладач знайомить студентів із цілями, змістом та очікуваними результатами навчання, із політикою та критеріями оцінювання. Доступні спеціалізовані електронні ресурси Черкаської медичної академії, що містять навчально-методичні матеріали дисциплін, зокрема освітня платформа Moodle, наукова медична бібліотека, які надають можливість цілодобового доступу здобувачів вищої освіти до необхідної інформації.

Для формування навичок наукових досліджень та оформлення їх результатів здобувачам освіти запропоновано обов'язкову компоненту «Наукова діяльність у фізичній реабілітації».

У процесі викладання дисциплін використовуються форми та методи навчання з елементами пошуку та дослідження: проблемно-пошуковий, мозковий штурм, навчальний експеримент, метод проєктів, метод моделювання.

При реалізації освітньої програми «Фізична терапія, ерготерапія» здобувачі освіти мають можливість набути досвід наукових досліджень, розвивати творчі здібності, шляхом участі у роботі студентських наукових гуртків, які функціонують на кафедрах, у тому числі в гуртку кафедри фізичної терапії та ерготерапії «Хелсріпер», а також у клубах «Закон», «Пошук» тощо. В академії працює Науково-дослідне товариство студентів та молодих вчених. Здобувачі освіти під керівництвом викладачів проводять наукові дослідження з дотриманням всіх етичних та правових норм, принципів академічної доброчесності, проводять статистичну та аналітичну обробку результатів.

Студенти беруть участь у круглих столах «Наукові виклики в умовах сьогодення», регіональних студентських науково-практичних конференціях. Традиційно в травні до Дня науки на засіданнях

регіональних круглих столів, конференціях обговорюються результати науково-дослідної роботи, аналізуються досягнення, обговорюються перспективи.

В академії започатковано щорічне проведення студентської науково-практичної конференції «Екобезпека людини в умовах глобальної екологічної кризи», що зареєстрована в ДНУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» («УкрІНТЕІ»). Під час конференції відбувається презентація студентських наукових проєктів та обговорення таких напрямків: актуальні екологічні проблеми; чинники екологічної небезпеки, їх вплив на якість життя людини; роль екологічних чинників у виникненні хвороб цивілізації, корекція та реабілітація дітей з особливими освітніми потребами.

Результати поєднання навчання і досліджень відображаються у наукових публікаціях студентів.

Викладачі Черкаської медичної академії оновлюють зміст освітніх компонент на основі власних наукових досягнень та стажувань. Відбувається модернізація та безперервне оновлення змісту лекцій та практичних занять з урахуванням результатів наукових досліджень, принципів доказової медицини. Здобувачі освіти також використовують методичний матеріал, підготовлений викладачами, монографії, статті з наукових фахових видань, статистичні бази даних.

Впродовж року на кафедрах відбувається заслуховування матеріалів наукових конференцій, форумів, стажувань, циклів тематичних удосконалень, у яких брали участь науково-педагогічні працівники.

Обговорення тривають на засіданнях Вченої ради та науково-методичної ради. Результати знаходять своє відображення в оновленні компонентів освітньої програми з урахуванням потреб професійної підготовки і запитів внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів.

Щорічно на базі Черкаської медичної академії проводиться Міжнародна науково-методична інтернет-конференція «Актуальні проблеми методології вищої та фахової передвищої медичної (фармацевтичної) освіти: сучасні виклики та нові можливості», зареєстрованої в ДНУ УкрІНТЕІ, що організовується Академією спільно з Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych (Łomża, Rzeczpospolita Polska).

Право академічної свободи, систематичне проходження курсів підвищення кваліфікації, проходження атестації сприяють удоскоhlenню професійних компетентностей і розвитку творчої ініціативи науково-педагогічних працівників та їх активній участі в науковій діяльності. Це дозволяє оновлювати зміст навчальних дисциплін у відповідності до наукових досягнень, сучасних практик і вимог сьогодення.

Міжнародні зв'язки Черкаської медичної академії підтверджені договором про співпрацю з Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży (Польща). Предметом договору є профорієнтаційна діяльність студентів, участь сторін у спільних інноваційних, наукових, культурних, обмінних проєктах, проведення навчально-методичних та науково-методичних конференцій, семінарів. Викладачі академії щорічно проходять міжнародне стажування.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки, можемо виділити сильні та слабкі сторони освітньої програми «Фізична терапія, ерготерапія», що реалізовується у Черкаській медичній академії.

Сильні сторони освітньої програми визначаються тим, що вона реалізується через посилення практичної підготовки майбутніх фахівців. Достатній рівень їх практичної підготовки забезпечується налагодженою співпрацею з медичними закладами та реабілітаційними центрами Черкас та області.

Освітньою програмою передбачені теми навчальних дисциплін, пов'язані з реабілітацією після захворювання COVID-19.

Сучасна ситуація вимагає посиленої уваги до комбатантів та мирних жителів, що постраждали внаслідок російської агресії (Черкащина є тиловою областю, яка виконує функцію місця евакуації, лікування, реабілітації постраждалих осіб). Ці обставини спонукали запровадити додаткову вибірку компоненту.

До сильних сторін також варто зарахувати:

- підготовку конкурентоспроможних фахівців на основі єдності студентоцентрованого навчання, розвитку фахових компетентностей;
- використання елементів дуальної освіти, що дозволяє збільшити терміни практичної підготовки та наповнити лекційний курс практичним змістом, поглибити і закріпити отримані знання та забезпечити діяльнісний, проблемний характер навчання. Практичні заняття проводяться як в спеціалізованих приміщеннях академії: центрі симуляційного навчання, залі ЛФК, так і в клінічних умовах;
- достатню кількість годин практичної підготовки (проходження практик в обсязі 30,0 кредитів ЄКТС);
- розвиток у здобувачів вищої освіти соціальних навичок (soft skills);
- наявність потужного складу науково-педагогічних працівників із високою професійною та науковою кваліфікацією;
- залучення до реалізації освітньої програми викладачів з відповідною фаховою підготовкою;
- формування цілісної комплексної моделі розроблення, періодичного перегляду та затвердження освітньої програми і

навчальних програм. Оновлення освітньої програми на основі системного бенчмаркінгу освітніх програм ЗВО, а також за результатами налагодженої постійної співпраці з вітчизняними ЗВО;

- наявність потужного науково-методичного забезпечення з дисципліни як для очного, так і дистанційного навчання;

- залучення студентів у активну науково-дослідну діяльність у сфері фізичної реабілітації, яка спрямована на участь студентів у науково-методичних конференціях академії та інших конференціях, робота в студентських наукових гуртках;

- електронний особистий кабінет надає можливості комунікації науково-педагогічних працівників із здобувачами освіти та дозволяє їм формувати індивідуальну освітню траєкторію, одержувати інформацію про результати навчання тощо;

- сприяння формуванню індивідуальної освітньої траєкторії в 2022/23 навчальному році для здобувачів освіти, які перебувають за кордоном внаслідок воєнної агресії в Україні, регламентується у академії відповідним наказом (№ 71 від 30 серпня 2022 р.).

Черкаська медична академія продовжує працювати над створенням власної клініки та залученням до викладання дисциплін освітньої програми фахівців галузі. Крім того, викладачі закладу систематично проходять підвищення кваліфікації, тематичне вдосконалення та стажування в країнах Європейського Союзу.

Перспективою розвитку освітньої програми упродовж найближчих років розглядається можливість започаткування підготовки фахівців зі спеціальності 227 за освітньою програмою другого (магістерського) рівня освіти.

АНОТАЦІЯ

У розділі розглянуто досвід підготовки в Черкаській медичній академії студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Показано, що підготовку фахівців за цією спеціальністю розпочато в 2020 році відповідно до спеціально підготовленої освітньої програми. Ця програма реалізується через посилення практичної підготовки майбутніх фахівців у співпраці з медичними закладами та реабілітаційними центрами Черкас та області. Освітньою програмою передбачені теми навчальних дисциплін, пов'язані з реабілітацією після захворювання COVID-19 та поранень, спричинених російською агресією.

ЛІТЕРАТУРА

1. 100 Best Jobs. U.S. News & World Report. URL: <https://money.usnews.com/careers/best-jobs/rankings/the-100-best-jobs> (дата звернення 22.04.2023).
2. Becoming a PT. APTA: American Physical Therapy Association. URL: <https://www.apta.org/your-career/careers-in-physical-therapy/becoming-a-pt> (дата звернення: 23.04.2023).
3. Hordiichuk S. V., Makhnovska I. R., Krukovska I. M., Kovalenko V. O. Structure and content of the Educational and professional program of training specialists in Physical therapy and Occupational therapy (On the example of Zhytomyr Medical Institute). *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 1 (108). P. 79–87. DOI 10.35433/pedagogy.1(108).2022.
4. What are the Differences Between Occupational and Physical Therapy? East Carolina Rehab and Wellness. URL: <https://ecrehabandwellness.com/articles/occupational-physical-therapy-differences> (дата звернення 22.04.2023).
5. Базильчук О. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів: теоретично-методичний аспект : монографія. Хмельницький: ПП Монускрипт, 2018. 534 с.
6. Беспалова, О. О., Арешина Ю. Б., Лянна О. В. Професійна підготовка фахівців з фізичної терапії та ерготерапії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал*. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. № 2 (96). С. 3–12. DOI: 10.24139/2312-5993/2020.02/003-012.
7. Коробченко А. А., Пюрко В. Є. Види готовності фахівців з фізичної терапії та ерготерапії до використання здоров'язберезжувальних технологій у професійній діяльності. *Науковий журнал Хортицької національної академії*. 2020. Впи. 2 (3). С. 98–109. DOI: 10.51706/2707-3076-2022-8-4.
8. Освітня програма (освітньо-професійна програма) «Фізична терапія, ерготерапія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 (Фізична терапія, ерготерапія) галузі знань 22 «Охорона здоров'я», кваліфікація: бакалавр фізичної терапії, ерготерапії / Черкаська медична академія. Черкаси, 2022. URL: https://drive.google.com/file/d/1-jXPF3Edtl-qzy4_y0pmi35OUb2EeG06/view?usp=sharing (дата звернення 22.04.2023).
9. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова КМУ від 16.12.2022 № 1392. Кабінет міністрів України.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2022-%D0%BF#n2>
(дата звернення 22.04.2023).

10. Про затвердження Порядку організації надання реабілітаційної допомоги на реабілітаційних маршрутах : Наказ МОЗ України від 16.11.2022 № 2083. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1516-22#Text> (дата звернення 22.04.2023).

11. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Наказ МОН України від 19.12.2018 № 1419. / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzeni.Standarty/01/31/227-Fiz.terap.erhoterap-bak.31.01.22.pdf> (дата звернення 22.04.2023).

12. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: Закон України за станом на 15 грудн. 2021 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (дата звернення 22.04.2023).

13. Чепурна Н. О. Політико-управлінські аспекти професійної підготовки фізичних терапевтів в Україні. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова: Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 84. Т. 2. С. 110–115.

Information about the authors:

Stepanova Halyna Mykolaivna,

Candidate of Biological Sciences,

Head of the Department of Physical Therapy

and Occupational Therapy

Cherkasy Medical Academy

215, Khreschatyk str., Cherkasy, 18000, Ukraine

Bilyk Lyubov Volodymyrivna,

PhD in Pedagogy,

Vice-rector for Scientific-Pedagogical Work

and Postgraduate Education

Cherkasy Medical Academy

215, Khreschatyk str., Cherkasy, 18000, Ukraine